

AMERİKA VE AVRUPA'DA MESLEK/KARIYER DANIŞMANLIĞI (AMERİKA, ALMANYA VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ)¹

Cengiz ŞAHİN

Doç.Dr., Ahi Evran Üniversitesi, csahin40@gmail.com

Received: 05.09.2016

Accepted: 12.11.2016

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Amerika, Almanya ve Türkiye'de meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin tarihsel perspektif içinde gelişimini incelemek ve karşılaştırmalar yapmaktır. Çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan bir durumu değiştirmeden olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Diğer bir deyişle, araştırma çoğunlukla ikincil verilere dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. İkincil verilerle; daha önce başka kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş her tür yayın, istatistik, dokümantasyon, mevzuat, kurumsal yapılanmalar, model ve uygulamalarla ilgili yayınlar, raporlar vb. veriler kastedilmektedir. Sonuç olarak, rehberlik hizmetlerinin Amerika Birleşik Devletleri'nde 1900'lü yılların başında Frank Parsons'ın çalışmalarıyla başladığı söylenebilir. Bu tarihten itibaren Amerika meslek/kariyer danışmanlığı hizmetleri konusunda her zaman hem kuramsal hem de örgütsel gelişmeler bakımında öncülük ettiği söylenebilir. Avrupa ülkelerindeki özellikle Almanya ve İsviçre'deki gelişmeler Türkiye'den önde olmakla birlikte, Amerika'ya göre geri ve farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Son dönemde Türkiye'de Avrupa Birliği ile bütünleşme sürecinde alınan proje destekleri ile meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerin rotası, Amerika'dan Avrupa'ya yönelmiş durumdadır.

Anahtar Kelimeler: Meslek/kariyer danışmanlığı, Türkiye, Amerika, Almanya.

VOCATIONAL/CAREER COUNSELLING IN THE USA AND EUROPE (THE CASES OF THE USA, GERMANY AND TURKEY)

ABSTRACT

This study aims to examine the development of vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey from a historical point of view and to make comparisons between them. The study is a descriptive one based on the screening model. The screening model is a research approach aiming to describe a past or present situation much the same without changing it. In other words, our study is mainly based on secondary data, namely all sorts of publication, reports, statistics, documentation, legislation, institutional structuring, models, and applications done by other people or institutions. In conclusion, it can be said that guidance services started with the works of Frank Parsons in the United States of America in the early 1900s. From that date on, the USA has pioneered in the field of vocational/career counselling in terms of both theoretical and organisational development. Although the field's development in Europe, particularly in Germany and Switzerland, is ahead of Turkey, it falls behind and involves different practices than in the USA. Recently, the vocational/career counselling services in Turkey have gravitated from the USA towards Europe owing to the project supports Turkey has obtained in the EU integration process.

Keywords: Vocational/career counselling, Turkey, United States of America, Germany.

¹ Bu çalışma Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenen EGT.E2.16.025 nolu projenin bir bölümüdür.

GİRİŞ

Meslek/kariyer danışmanlığının dünyanın en gelişmiş ülkelerinin bulunduğu Amerika ve Avrupa'da dahi hak ettiği değeri şu ana kadar aldığı söylenemez. Ancak iş yaşamındaki değişimler, işsizlik oranındaki artış ve iş doyumunun yaşam doyumuna etkisi gibi faktörlerle birlikte kariyer danışmanlığının günümüzde önem kazanmaya başladığını söylemek mümkündür.

Kariyer (career), Latin ve Fransızca kökenli bir sözcüktür. 19. yüzyıldan itibaren batı toplumlarında bugünkü şekliyle kullanılmaya başlanmıştır (Ünsal, 2014). Sözcük anlamı "bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık" (Büyük Türkçe Sözlük, 2016) ya da hareket edilen yol (Collin, 2006) gibi anlam taşır. Kariyer, çalışan kişiye psiko-sosyal yönden tatmin sağlar. Çünkü kariyer sürecinde ilerleme sağlayan bireyler, her basamakta bir ihtiyacının karşılandığını görmekte, takdir ve mutluluk duyguları hissetmektedirler (Uğur, 2008). Kariyerde ortak noktalar şu şekilde genellenebilir (Bayraktaroğlu, 2011a) Kariyer sadece dikey olarak ilerlemek değildir. Aynı kademedede bulunurken çeşitli bilgi ve beceriyi elde ederek de kariyer yapılabilir. b) Sadece üst seviyedeki işler için değil her meslek ve mevki için kariyer vardır. Genel müdür, işçi ya da bir akademisyenin kendilerine göre kariyer hedefleri vardır. c) Kariyer sadece bir örgüte üye olarak kazanılan bir yetenekler bütünü değildir d) Bireyin kariyerinde örgüt yönetiminin söz sahibi olmasının yanında birey, kendi kariyerini kendisi de planlamaktadır. Birey iş dışındaki hayatı ile de kariyerine katkı sağlayabilmektedir. Hızla değişen dünyada birden fazla kariyere sahip olan bireylerin sayısı artmaktadır.

Son yıllarda "kariyer" yerine "kariyer gelişimi" kavramı kullanılmaktadır. *Kariyer* sözcüğü Türkçe'de mesleki gelişim anlamında kullanıldığı da görülmektedir. Kariyer yaşam boyu oluşan olayların bir yönü ve oynanan rollerin bir toplamıdır (Super, 1976). *Kariyer gelişimi* ise, yaşam boyu yaşanan olaylar dizisi, bireyin meslek ve diğer rollerinin etkileşimi sonucunda oluşan genel örüntü ve gelişim çizgisinde, özellikle iş ve mesleğe ilişkin rollerinde ilerleme, duraklama ve gerilemeleri de içeren bir süreçtir (Zunker, 2006). Kariyer, mesleki gelişim sürecidir. Meslek seçilirken, kariyer oluşturulur (Yeşilyaprak, 2012a).

Mesleki rehberlik ile kariyer danışmanlığı kavramları aynı anda kullanılmamakla birlikte, birbirine benzeyen ifadelerdir (Kuzgun, 2009). *Mesleki rehberlik*, bireylerin meslek seçimi yapması ve karar vermesine yardımcı olmak olarak ifade edilirken, *kariyer danışmanlığı* yaşam boyu kariyer gelişimine yardımcı olma süreci olarak tanımlanabilir (Yeşilyaprak, 2012b). Kariyer gelişiminin meslek seçimini içeren anlık bir tercih olmadığını savunan gelişimsel yaklaşımlar, 1950'li yıllardan sonra hızla kabul görmeye başlamıştır. Böylece, mesleki rehberlik kavramı kariyer gelişiminin yaşam boyu devam ettiği görüşüyle birlikte, yerini kariyer (psikolojik) danışmanlığı kavramına terk etmeye başlamıştır (Özyürek, 2013). Bu bağlamda, *mesleki rehberlik* kavramı da "bireyin mesleki seçim yapma ve mesleki kararlar vermesine yardım" tanımı; *kariyer danışmanlığı* ile "yaşam boyu kariyer gelişimine yardım süreci" olarak değişmiştir.

Kariyer danışmanlığının temelinde mesleki rehberlik vardır. Mesleki rehberlikten kariyer danışmanlığına geçiş bir paradigma değişimi olarak görülebilir (Yeşilyaprak, 2012b). Kariyer danışmanı, danışanın kendini tanıması,

kabul etmesi, iş ve meslekleri tanınması, iş ve meslek ile benlik algısının gerçekliliğini test etmesi ve doyum sağlayacak şekilde kendini mesleki olarak gerçeklştirmesine yardım eder (Super, 1957). Alanyazında kariyer rehberliği ile kariyer danışmanlığının aynı anlamda kullanılmadığı görölmektedir. *Kariyer rehberliği*, daha çok okullarda uygulanan ve okulun psikolojik danışma programına dayalı olan bilgi verme ve beceri kazandırma ağırlıklı çalışmaları kapsamaktadır (Özyürek, 2013). Ya da öğrencilerin meslek tercihlerine yönelik yapılan yardımlardır. *Kariyer (psikolojik) danışmanlığı* ise, profesyonel bir psikolojik danışmanın bir danışana veya bir grup danışana kariyer seçimi yapma, karar verme, iş stresi, iş arama gibi kariyer gelişimi ile ilgili sorunlarıyla daha etkili başa çıkmaları için yardım ettiği ilişki biçimini ya da psikolojik danışma sürecidir (Herr, Cramer ve Niles, 2004).

Alanyazında gelişmiş ölkelerdeki kuramsal gelişmelere ve uygulama farklılıklarına bağlı olarak meslek rehberliği, meslek danışmanlığı, kariyer rehberliği ve kariyer danışmanlığı kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığına rastlanılmakla birlikte, son zamanlarda kariyer danışmanlığı kavramının kullanılmasının öncelendiği görölmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığının incelenmesi amacıyla;

- Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığı hizmetleri nasıldır?
- Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığının benzerlik ve farklılıkları nelerdir? sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın Sınırlıkları

Araştırma Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin ve ilgili alanyazının incelenmesi sonucunda ortaya konulabilecek veriler ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin tarihsel süreç içinde gelişimini incelemek ve karşılaştırmalar yapmak amacıyla gerçeklştirilen bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan bir durumu değiştirmeden olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2009). Diğer bir deyişle, araştırma çoğunlukla ikincil verilere dayalı olarak gerçeklştirilmiştir. İkincil verilerle; daha önce başka kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş her tür yayın, istatistik, dokümantasyon, mevzuat, kurumsal yapılanmalar, model ve uygulamalarla ilgili yayınlar, raporlar vb. veriler kastedilmektedir.

Yatay yaklaşımda sistemlerdeki tüm boyutlar tek tek ele alınıp o döneme ait tüm değişkenler yan yana getirilerek farklılıklar saptanmaya çalışılmakta (Demirel, 2000), kaynaklar kategorileştirilerek analiz edilmektedir

(Bilgin, 2006). Çalışmada, her ülkenin meslek/kariyer danışmanlığı hizmetleri bu temel unsurlar etrafında betimlenmiştir. Çalışmada öncelikle Amerika, Almanya ve Türkiye'deki meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ve bugünkü genel yapısı incelenmiştir.

BULGULAR

ABD'de Kariyer Danışmanlığı

ABD'de 1895 yıllarında öğrencilere iş olanaklarından haberdar etmek anlamında ilk rehberlik denemesi başlatılmıştır. Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı alanındaki asıl gelişme 1900'lü yılların başında Frank Parsons'un çalışmalarıyla başladığı söylenebilir. 1908 yılında Boston'da Parsons ilk mesleki rehberlik bürosunu kurmuş ve bir yıl sonra "Meslek Seçimi" kitabı yayımlanmıştır. Bu çalışma, mesleki rehberlik hizmetlerinin başlangıç yılları açısından önemli bir çalışmadır. 1915te bireylere meslekler hakkında bilgi vermek üzere Boston Mesleki Rehberlik Dairesi kurulmuştur. İlk mesleki rehberlik kongresi 1910 da Boston da toplanmıştır. Ulusal düzeyde mesleki bir örgüt kurmanın ilk adımları atılmış, ardından kısa süre sonra Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği kurulmuştur. Bu yıldan 1980'lere kadar kuramsal ve kurumsal anlamda çok önemli gelişmeler olmuştur. 1980'lerden sonra 'mesleki danışmanlık' kavramı yerine 'kariyer danışmanlığı' kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Yeşilyaprak, 2012b).

Pope (2000) ABD'de kariyer danışmanlığının gelişimini altı aşamada inceler:

- 1) 1890- 1919 yılları: Artan kentleşme ve endüstrileşmenin sonucu olarak bireylere iş bulmaları yönünde sunulan toplumsal hizmetler başlatılmıştır. 1913'de Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği (NVGA) kuruldu. Dernek 1985 yılında Ulusal Kariyer Gelişim Derneği adını almıştır.
- 2) 1920-1939 yılları: Özellikle temel eğitim dönemindeki öğrencilerdeki sayısal artış ve Birinci Dünya Savaşı nedeniyle okur-yazarlığın azalmasıyla ilköğretimde yöneltme, uyum ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin verilmesi bu dönemin odak noktası olmuştur.
- 3) 1940-1959 yılları: Yükseköğretime başvuran öğrencide artış, İkinci Dünya Savaşı sonrası kariyer ve işe uyum nedeniyle odak noktası yükseköğretim veren kurumlara kaymıştır. 1942 yılında Carl Rogers'ın "danışma ve psikotrapı" adlı kitabını yayınlamasıyla rehberlik alanına psikolojik danışma süreç ve uygulamaları katıldı. 195'de Ginzberg ve arkadaşları, meslek seçimine bir eşleştirme işi olarak değil, bir oluşum ve gelişme süreci olarak yaklaştı. Super 1957'de yayınladığı "Kariyer Psikolojisi" kitabında meslek seçimini bir süreç olarak ele aldı. 1970'lerden itibaren "mesleki rehberlik" kavramı yerine "kariyer rehberliği" kavramı kullanılarak, kariyer gelişiminin yaşam boyu sürdüğü ve bu süreçte rehberlik hizmetleri sağlaması gereği vurgulandı. Bu dönemde bireyin kariyer, kişisel-sosyal ve eğitsel gelişimini bütünsel bir süreçte ele alınmasını savunan "Kapsamlı Kariyer Gelişim Modeli" denilen, Norman Gybers'in öncülüğünde gelişimsel yaklaşım benimsenmeye başlandı.

4) 1960-1979 yılları: İşin insan hayatında bir anlamının olduğu, kariyer gelişiminin önemsendiği ve danışmanlığın anlam kazandığı yıllardır. 1966'da Holland, yazdığı "Meslek Seçimi Psikolojisi" kitabında tipoloji kuramını ortaya koydu.

5) 1980-1989 yılları: Kariyer gelişimi kavramının önem kazanmasıyla kariyer danışmanlığı meslek danışmanlığı kavramının almaya başladı. Yeni iş alanlarının doğuşu, eski bazı mesleklerin yeterliliğini yitirmesi, işgücünde aranan yeni özelliklerin ortaya çıkması, işsizliğin artması gibi iş dünyasında ortaya çıkan değişimler nedeniyle kariyer danışmanlığı önem kazandı.

6) 1990 ve sonrası yıllar: Kariyer danışmanlığı alanında kuram ve bilgilerin tüm toplumsal gruplara uygun hale getirildiği, teknolojinin kullanılmaya başlandığı yıllar olmuştur (Ünsal, 2014; Yeşilyaprak, 2012a).

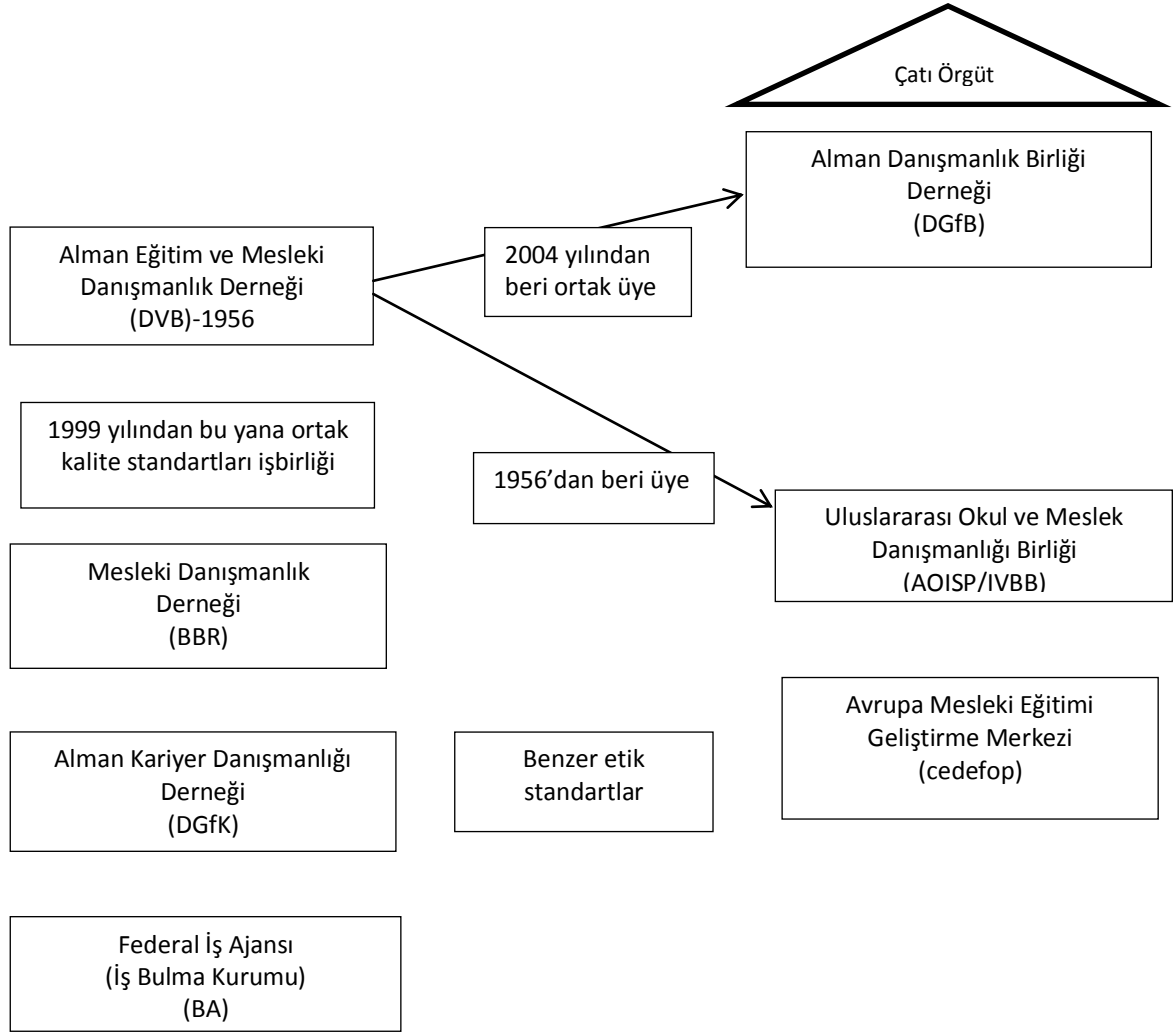
Almanya'da Kariyer Danışmanlığı

Almanya'da kariyer rehberliğinin kökenleri Alman İmparatorluğu döneminde bulunabilir. Ancak çağdaş kariyer danışmanlığı çalışmalarının 1902 yılında federal hükümet tarafından kadınlara iş sağlamaya yönelik "Alman Kadın Dernekleri Danışma Büroları"nın açılmasıyla başladığını söylemek mümkündür. Bu bürolar aynı zamanda genç kızlara mesleki eğitim fırsatı sağlamaya yönelik hizmetler de sunmuşlardır (Stest, 1963; Lange, 1979; Heiniger ve Marty, 2003; Resch, 2007). Bu tarihten sonra Almanya'da meslek/kariyer danışmanlığının gelişimi kronolojik olarak kısaca şu şekilde olduğu söylenebilir:

- 1918'de ilk kapsamlı düzenleme yapılmıştır.
- 1922'de İş hukuku kanunu ile çıraklık eğitiminin/iş bulmanın görev alanları genişletilmiştir.
- 1927'de işsizlik sigortası düzenlenmiş, bu adımla meslek danışmanlığı önemli hale gelmiştir.
- 1949 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra ilk olarak "İş Teşvik Yasası (AFG)" uyarınca kariyer danışmanlığı ve işe yerleştirmeye yardıma yönelik "Federal Çalışma Ofisleri" oluşturulmuştur.
- 1953'de çıkarılan yasaya göre Federal Çalışma Ofisleri'nde insanlara meslek danışmanlığı, iş bulma ve işsizlik sigortası konusunda yardımcı olmak amaçlanmıştır.
- 1927'deki İş Bulma ve İşsizlik Sigortası Kanunu, 1969'da İş Teşvik Yasası ve ekonomik gelişmelerin desteklenmesi olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme 1997 yılına kadar geçerliliğini sürdürmüştür.
- 1997'ye kadar yürürlükte olan İş Teşviki Reform Kanunu 1 Ocak 1998'de 3. kez yeniden düzenlenmiştir.
- 1998 yılından itibaren Alman İş Bulma Kurumu meslek danışmanlığı alanında çok yönlü hizmet sunmaya başlamıştır. Ücretsiz olan bu hizmet çok iyi yetişmiş uzmanlarca verilmektedir. Bu uzmanlar arasında psikologlar, işletme danışmanları, meslek danışmanları, eğitim koçları, danışmanlık konusunda eğitim almış kişiler sayılabilir.

Almanya'da Danışmanlık Hizmetlerinin Günümüzdeki Yapısı

1998 yılındaki İş Teşvik Yasasının yeniden düzenlenmesiyle birlikte İş Bulma Kurumu meslek danışmanlığının tek yetkilisi olmaktan çıkarılmıştır. Bu tarihten sonrada serbest pazarda çeşitli danışmanlıklar ortaya çıkmıştır. Buna rağmen İşçi Bulma Kurumu en tercih edilen olmaya devam etmektedir.

Günümüzde Almanya'da meslek danışmanlığı hizmetleri Federal Çalışma Ofisleri (İş Bulma Kurumu) aracılığı ile yürütüldüğü görülmektedir. Bu ofisler gençlere ve yetişkinlere yönelik meslek seçimi, meslek eğitim ve meslek başlangıcında oryantasyon vb. çeşitli danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler arasında,

- Okullarda oryantasyon görüşmeleri yapmak,
- Bireysel özel görüşmeler yapmak,
- Alan seçiminde öğrencilere yardımcı olmak,
- Mesleki ve eğitsel bilgiler vermek,
- Çeşitli medya, özellikle internet konusunda bilgilendirme yapmak,
- Mesleki bilgi merkezleri aracılığı ile medyada ve etkinliklerle çalışmalar yapmak,

- Bireysel durumlarda: Mesleki eğitim için mali yardımda bulunmak,
- Uzmanların çeşitli konferanslar vermesini sağlamak,
- Çıracılık ve yükseköğrenim öğrencilerinin staj yerlerinin belirlenmesinde yardımcı olmak,
- Akademik kariyer danışmanlığı yapmak.

Ayrıca İş Bulma Kurumları'nda Mesleki Bilgilendirme Merkezleri bulunmaktadır (Bundesagentur für Arbeit, 2006). Bu merkezler de yukarıdaki hizmetleri sunmaktadır.

Türkiye'de Kariyer Danışmanlığı

Türkiye'deki gelişmeler mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerini Amerika'dan alıp uyarlamaya çalışan bir ülke görünümündedir. Ancak Avrupa Birliğine girme çabasına bağlı olarak Avrupa ülkeleriyle ortak projelere bağlı olarak şekillenmeye başlamıştır.

Türkiye'de, Amerika'yı model alarak 1950'lerde Marshall Planı kapsamında Amerikalı uzmanların ülkemize gelmesi ve bazı Türk eğitimcilerin ABD'de eğitim görüp yurda dönmesi ile başladığı söylenebilir. Türkiye'de genel olarak PDR hizmetleri başlangıcından beri, Amerika'yı model almasına karşın; son dönemde Avrupa ülkelerini model alınmaya başlamıştır (Yeşilyaprak, 2012a).

Türkiye'de kariyer danışmanlığının gelişimini üç aşamada incelenebilir:

1) 1953-1975 yılları: Başlangıç/öncü adımlar dönemi. Bu dönemin en önemli gelişmesi Test ve Araştırma Merkezlerinin kurulması (1953) ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin açılması (1954). Gazi Eğitim Enstitüsünde "rehberlik ve danışma" dersinin konulması. Ankara Üniversitesi ilk lisans programının (1965), Hacettepe Üniversitesinde ilk lisansüstü programın başlatılması (1966). 1970-1974 yılları arasında önce pilot okullara, sonra tüm lise ve dengi okul öğrencilerine mesleki rehberlik hizmetleri vermek üzere rehber öğretmenlerin atanmaya başlanması. 21 Ocak 1946 tarihinde 4837 sayılı Kanun ile kamu istihdam hizmetlerini vermek, işçilere vasıflarına uygun işler bulmak ve işverenlere de işlerine uygun vasıfta işçi bulmak yani iş ve işçi bulmaya aracılık üzere İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK)'nin kurulması. 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur.

2) 1976-1994 yılları: Arayış/kararsız adımlar dönemi: Meslek seçimi ve tercihi konularında birçok ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının yapılması. 1982 yılında 11. Milli Eğitim Şurasında "eğitimde rehberlik" bir uzmanlık alanı olarak belirlenmesi ve "okul danışmanı" ifadesinin bu alanda çalışacak uzman unvanı olarak belirlenmesi. 1982 yılında 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu ile rehber öğretmen/psikolojik danışman yetiştirmek üzere lisans ve yüksek lisans programlarının açılması. 1989'da Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin kurulması. İİBK'in 1992'de Alman uzmanlarla işbirliği dahilinde 5 ilde "İş ve Meslek Danışmanlığı Servisleri" açması. Yine İİBK'in 1993'de Ankara'da ilk "Mesleki Danışma Merkezi"ni açması. MEB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında 1992'de "Meslek Danışmanlığında İşbirliği Protokolü"nü imzalaması, bu

kapsamda kurulan “Meslek Danışma Komisyonu” ile mesleki yeterlikleri ve standartları oluşturmaya yönelik olarak meslek birliği dosyalarını onaylama sisteminin geliştirilmesi.

3) 1995-2010 yılları: Gelişme/sistemik adımlar dönemi: 1997’de zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması, sekizinci sınıfın yöneltme sınıfı olarak kabul edilmesi, bu yapılandırma ile ilköğretim okullarına psikolojik danışmanın istihdam edilmeye başlanması. İlk ve ortaöğretim kurumları sınıf rehber öğretmen programlarının geliştirilerek yürürlüğe girmesi, bu programda mesleki rehberlik etkinliklerine önemli yer verilmesi. İŞKUR’un son yıllarda birçok iş ve meslek danışmanını yetiştirmek için eğitim programları düzenlemesi ve bu eğitime katılanların önemli bir kısmının “iş ve meslek danışmanı” olarak ataması. 1995 yılından itibaren meslek rehberliği ve kariyer danışmanlığı konusunda kitapların yazılmaya başlaması, lisansüstü tezlere ağırlık verilmesi. 2003 yılında A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesinde “İnsan Kaynakları ve Kariyer Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı”nın açılması, buna bağlı olarak İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Danışmanlığı Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Kariyer Danışmanlığı Derneğinin kurulması. 2008’de YÖK tarafından alınan bir kararla tüm PDR lisans programlarında “Mesleki Rehberlik ve Danışma” ile “Mesleki Rehberlik ve Danışma Uygulamaları” dersleri zorunlu ders haline getirilmesi. Son yıllarda üniversitelerin bünyesinde öğrencilere iş bulma için staj olanakları sağlama, iş dünyasını tanıtmaya, öğrencilere kariyer alanındaki problemleriyle ilgili olarak yardımcı olma gibi alanlarda faaliyetler sürdüren “Kariyer Danışma Merkezleri”nin açılması (Yeşilyaprak, 2012b). Türkiye’de meslek rehberliği ve kariyer danışmanlığı hizmetleri halen sistemik ve gelişmiş bir düzeye ulaşmanın epeyce gerisinde olduğu söylenebilir.

SONUÇLAR

Amerika, Almanya ve Türkiye’de meslek/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin tarihsel süreç içinde gelişimini incelemek ve karşılaştırmalar yapmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma tarama modelinde yürütülmüş, tüm değişkenler yan yana getirilmiş ve gelişmeler kronolojik olarak saptanmaya çalışılmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Rehberlik hizmetlerinin Amerika Birleşik Devletleri’nde 1900’lü yılların başında Frank Parsons’ın çalışmalarıyla başladığı söylenebilir. Bu tarihten itibaren Amerika meslek/kariyer danışmanlığı hizmetleri konusunda her zaman hem kuramsal hem de örgütsel gelişmeler bakımında öncülük ettiği söylenebilir. Avrupa ülkelerindeki özellikle Almanya’daki gelişmeler Türkiye’den önde olmakla birlikte, Amerika’ya göre sadece insangücü planlaması olarak görülmesi bakımından farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Son dönemde Türkiye’de Avrupa Birliği ile bütünleşme sürecinde alınan proje destekleri ile mesleki/kariyer danışmanlığı hizmetlerinin rotası, Amerika’dan Avrupa’ya yönelmiş olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Bayraktaroğlu, S. (2011). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Büyük Türkçe Sözlük. (2016). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.574b2cd93992f0.82495905

- Collin, A. (2006). Career Coaching. J. H. Greenhaus ve G.A. Callanan (Ed.) *Encyclopedia of Career Development*. London: Sage Publications.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim*. (1. Baskı). Ankara: PegemA.
- Doğan, H. (2016). Mesleki-(Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik. C. Şahin (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Heiniger, F. & Marty, R. (2003). *Vom Lehrlingspatronat zum Kompetenzzentrum für Berufsberatung*. Zürich: Schweizerischer Verband für Berufsberatung.
- Herr, E. L., Cramer, S. H., Niles, S. G. (2004). *Career Guidance And Counseling: Though The Lifespan*. (6th. Ed.). Boston: Pearson ducation, Inc.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (20. Baskı). Ankara: Nobel.
- Lange, E. (1979). Zur Wirksamkeit der Berufsberatung. Aus: *Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung*. Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit (Hrsg.) Stuttgart: W. Kohlhammer (Verlag).
- Özyürek, R. (2013). *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı - Çocuk ve Ergenler İçin Kariyer Rehberliği Uygulamaları*. Ankara: Nobel.
- Pope, M. (2000). A Brief Career Counseling in the United States. *The Career Development Quarterly*, 48, 194-211.
- Resch, E.N. (2007). Zur Professionalisierung der Laufbahnberatung Deutschland und die Schweiz im Vergleich. *Diplomarbeit*. Freie Universität Berlin. Fachbereich Erziehungswissenschaften und Psychologie. Diplomstudiengang Psychologie. Bereich Arbeits-, Berufs- und Organisationspsychologie
- Stets, W. (1963). Von den Ursprüngen der Berufsberatung. *Blätter für die Berufsberatung*. Beilage zu Berufskundliche Mitteilungen 13 S. 1-11, Meisel, H. (1978). *Die deutsche Berufsberatung*, Stuttgart.
- Super (1976) ve Her ve ark. (2004) Akt. Spencer, G.N. ve Harris-Bowlsbey, J. (2013). Karar Gelişimi Müdahalelerine Giriş. F. Korkut-Oven (Çev. Ed.). (3. Basımdan çeviri). 21. *Yüzyılda Karar Gelişimi Müdahaleleri*. Ankara: Nobel.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Uğur, A. (2008) İnsan Kaynakları Yönetimi, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ünsal, P. (2014). *Kariyer Gelişim Kuramları ve Kariyer Danışmanlığı*. Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (2012a). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı; Kuramdan Uygulamaya*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2012b). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığında Paradigma Değişimi ve Türkiye Açısından Sonuçlar: Geçmişten Geleceğe Yönelik Bir Değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.
- Zihlmann, R. (2006). Berufs- und Laufbahnberatung. In: Steinebach, C. (Hrsg.). *Handbuch Psychologische Beratung*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Zunker, V. G. (2006). *Career Counseling: A Holistic Approach* (7.th Ed.) Australia: Thomson Brooks-Cole.

EXTENDED ABSTRACT**Introduction**

It cannot be said that vocational/career counselling has attained the place it deserves even in the USA and Europe as the world's most developed regions. However, it begins to gain importance today due to the changes in business life, the increase in unemployment and the effect of job satisfaction on life satisfaction.

Career is a word of Latin and French origin. It began to be used in its present meaning in the 19. century. Lexically it means an echelon, achievement and expertise attained laboriously in due course in a profession. Career development is a process including the progress, lag, and regression in professional roles in a general pattern and development line resulting from the interaction of one's life-time chain of events, and his/her professional and other roles. A career counsellor helps his/her clients know and accept themselves, know jobs and professions, test the reality of their professional senses of self, and realise themselves professionally so as to satisfy themselves (Super, 1957).

While vocational guidance means helping individuals choose and decide upon a job, career counselling is defined as a process to assist one's life-time career development. It is the vocational guidance that underlies career counselling. The transition from vocational guidance to career counselling can be regarded as a paradigm shift (Yeşilyaprak, 2012b).

The developmental approaches arguing that career development is not just an instantaneous choice of profession began to gain acceptance rapidly after the 1950s. In accordance with the opinion that career development is a life-long process, the term vocational guidance was replaced by career (psychological) counselling in due course (Özyürek, 2013). In this context, **vocational guidance** has been defined as "a process of assisting the individual to choose an occupation and to make vocational decisions" while **career counselling** defined as "a process of assistance for life-time career development" (Yeşilyaprak, 2012).

Aim

While studying the vocational/career development in the USA, Germany and Turkey, we tried to answer the questions below:

- How are the vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey?
- What are the similarities and differences between the vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey?

Method

This study aims to examine the development of vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey from a historical point of view and to make comparisons between them. The study is a descriptive

one based on the screening model. The screening model is a research approach aiming to describe a past or present situation much the same without changing it (Karasar, 2009). In other words, our study is mainly based on secondary data, namely all sorts of publication, reports, statistics, documentation, legislation, institutional structuring, models, and applications done by other people or institutions.

The sources were analysed through categorisation (Bilgin, 2006). The vocational/career counselling services in each country were portrayed within this frame. According to the data we obtained, the similarities and differences among the vocational/career counselling services were compared in line with the country categories. Firstly, the historical development and the present structure of vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey were examined. In the conclusion part, the problems of those services in three countries were discussed.

Results

The data analysis indicated the following results: It can be said that guidance services started with the works of Frank Parsons in the United States of America in the early 1900s. The term career counselling substituted the term *vocational guidance* in the 1980s. The USA has pioneered in the field of vocational/career counselling in terms of both theoretical and organisational development. Although the field's development in Europe, particularly in Germany and Switzerland, is ahead of Turkey, different practices are seen in relation to the USA, as it is seen only as a manpower planning. The origins of career guidance in Germany can be traced back to the time of German Empire. It is "the job creating agency" (Bundesagentur für Arbeit) that still carries out the most effective work in terms of vocational guidance. Career counselling is organised in accordance with the cantons in Switzerland but there is little difference. Career counselling there is deemed as a task within vocational education. Although the legal regulations are applied across Switzerland, substantial applications were left to the discretion of cantons. Turkey took the USA as a model in career counselling services. However, the vocational/career counselling services in Turkey have gravitated from the USA towards Europe recently owing to the project supports Turkey has obtained in the EU integration process.

Conclusion

The vocational/career counselling services in the USA, Germany and Turkey were analysed comparatively in this study. A horizontal approach was used, all variables were juxtaposed, and all developments were presented chronologically.

It can be said that guidance services started with the works of Frank Parsons in the United States of America in the early 1900s. The term career counselling substituted the term *vocational guidance* in the 1980s. The USA has pioneered in the field of vocational/career counselling in terms of both theoretical and organisational development. Although the field's development in Europe, particularly in Germany and Switzerland, is ahead of Turkey, different practices are seen in relation to the USA, as it is seen only as a manpower planning.

Recently, the vocational/career counselling services in Turkey have gravitated from the USA towards Europe due to the project supports obtained in the EU integration process. Even though some important steps are taken and initiatives are launched, the efforts without a proper evaluation of paradigm shifts are not likely to create the target-driven results in an effective and meaningful way.